

Дата: 19.12.2022

Урок № 13-14

**Тема: Тематика, проблематика, композиція збірки «Листя трави»
Образ ліричного героя. Символи**

Мета: охарактеризувати особливості поетичного мистецтва американського поета Волта Вітмена; розвивати навички художнього аналізу та інтерпретації поетичного тексту, дослідницької роботи, виразного читання, оцінювання культурно-мистецьких явищ; сформувати розуміння літературно-філософської картини світу, утвердження гуманістичного світогляду особистості, уміння самостійно й умотивовано організовувати власну пізнавальну діяльність; формування розуміння впливу літератури на культурний прогрес людства; виховувати естетичне розуміння поетичного слова, прагнення до гуманістичних ідеалів, до пізнання світу й себе в ньому.

Я заповідаю себе землі, щоб прорости травою...

В. Вітмен

Музо! Я приношу тобі наше «тут»

і наше «сьогодні»...

В. Вітмен

Матеріали до уроку: ВЧИМО ПОЕЗІЇ!

Літературний диктант (письмово).

Методичний коментар. Кожна правильна відповідь — 1 бал, відповіді перевіряються в парах під керівництвом вчителя.

- 1) З якої родини походив та яку освіту здобув В. Вітмен?
- 2) Назвіть три основні професії В. Вітмена. Як називається поетична збірка, яка стала основною в житті Вітмена?
- 3) Скільки видань витримала ця книга?
- 4) Яку віршовану форму використав В. Вітмен для створення своїх поезій?
- 5) Назвіть єдиний у спадщині поета римований вірш.
- 6) Яке філософське вчення найбільше вплинуло на Вітмена та змінило його світогляд?
- 7) Хто такі аболіціоністи?
- 8) Який твір В. Вітмена вважається програмовим?
- 9) Ким вважали американці Вітмена?
- 10) Який вірш Вітмен присвятив своєму кумирові — президентові Лінкольну, відгукнувшись на його трагічну загибель?
- 11) У чому полягала громадянська свідомість, гуманізм поета під час Громадянської війни у США?
- 12) Яких українських перекладачів творів В. Вітмена ви знаєте?

Творчість Вітмена стала значною віхою у розвитку американської поезії XIX століття, по своєму відгукнулась на американський романтизм. Вітмен полемізував з романтизмом і у віршах, і в газетних виступах. Ця полеміка оновила американську поезію, навчила її новим способам вираження.

У передмові до першого видання «Листя трави» Вітмен вмістив такі слова: *«Зі всіх націй, що будь-коли існували на Землі, американська нація найбільш поетична. Самі Штати —*

найбільша поема... Нарешті в діянні людини ми бачимо щось, рівне по своїй величі природі. Американці — не просто нація, це нація націй». А поетам він радив: «Ти хочеш, щоб твій твір був прекрасний? Перш за все, не піклуйся про це. Люби землю, сонце і людей».

Ці слова – приклад ревної любові Батьківщини. Спробуємо і ми полюбити поезію Вітмена.

Волт Вітмен – один з найвпливовіших поетів американського канону, якого часто називають «батьком верлібру» і його збірка «Листя трави» посідає чільне місце серед поетичних надбань американської й світової літератур.

«Листя трави» – єдина збірка автора, проте прославила ім'я поета назавжди. За життя поета вийшло дев'ять видань цієї книги. Перше її видання (1855 рік) він набрав власноруч. Воно було здійснене за кошти автора, без вказівки на його ім'я. Книга містила 12 віршів і поем без назви. Але тут був його портрет і згадувалося про те, що права на видання мав Волт Вітмен. На обкладинці домінував зелений колір. «Це прапор моїх почуттів, зітканий із зеленої тканини – кольору надії», – пояснював поет.

Упродовж усього життя з кожним черговим виданням митець доповнював її, залишаючись вірним символічній назві «Leaves of Grass», яка могла перекладатися по-різному – «листя», «стебла», «паростки», «аркуші» трави. Третє видання (1860) налічувало вже майже 100 віршів. Дев'яте (1892) – 400 поезій різного обсягу.

Одним з перших серед поетів нового часу Вітмен використовував верлібр (від фр. vers libre — вірш свобідний) — вільний вірш — поетичний твір без рими та ритму, від віршованої мови зберігають тільки членування на рядки (на відміну від білого вірша, де відсутня рима, але є ритм).

Кожен рядок вірша становить смислову одиницю, а складний ритмічний малюнок органічно пов'язаний з ідейним змістом твору:

*Повітрям я відлітаю, я махаю своїм білим волоссям сонцю, що тікає,
Я заповідаю себе землі, щоб прорости травною, яку люблю,
Як я вам буду знов потрібний, шукайте мене під подошвами своїх черевиків.*

Митець зазначав: «Щодо форми моєї поезії, то я відкинув римований і білий вірш. Білий вірш особливо мені бридкий, але ритм я визнаю; не зовнішній, регулярний і розмірений: короткий склад, довгий склад — короткий склад, довгий склад, — як хода кульгавого; така поезія мені чужа. Морські хвилі не викочуються на берег через рівні проміжки часу, як і пориви вітру між соснами, а проте і в рокоті хвиль, і в шелесті вітру між дерев є чудовий ритм. А який би він був монотонний, як стомлювався б від нього слух, коли б він був правильний! Саме цей різновид мелодії і ритм я намагався вловити...»

Завдяки застосуванню верлібру та принципу **каталогу**, твори Вітмена звучать пророчо та нагадують біблійні тексти:

*Блаженні вбогі духом, бо їхнє Царство Небесне.
Блаженні тихі, бо вони успадкують землю.*

Вітменівський каталог – довгий і детальний перелік якихось фактів, ознак, реалій дійсності тощо. На перший погляд такий каталог може видатися чудернацьким малопов'язаним переліком того, що оточувало поета. Однак за цією монотонною одноманітністю криється всеосяжність філософської думки, яка прозирає видимі й невидимі зв'язки між усім сущим.

Методичний коментар. Учні складають тези за лекцією учителя.

Прийом «Броунівський рух» передбачає пересування учнів (представників груп) з метою збирання інформації за запропонованою темою та дозволяє учням упродовж короткого проміжку часу опрацювати великий обсяг навчального матеріалу.

Учні об'єднані у 3—5 груп, які називаються «домашніми». Кожна група працює зі своєю карткою-інформатором. Завдання «домашніх» груп — опрацювати надану інформацію та опанувати її на рівні, достатньому для обміну цією інформацією з іншими. Представник кожної «домашньої групи» ділиться своїми знаннями з іншими «домашніми групами».

Наприкінці виконання завдання «учні-експерти» (представники «домашніх груп») усно презентують класу вісь обсяг отриманої інформації.

Картка-інформатор 1

«Листя трави» — книга, яку автор писав упродовж майже 40 років.

- ✓ **Тема** – сам Вітмен.
- ✓ **Сюжет** – Людина і всесвіт.
- ✓ **Ідея** – Вічне і неухильне торжество людини.
- ✓ **Герой** – представник «всіх епох і всіх земель», який обоожнює Людину і Природу, проголошує рівноправність і всесвітнє братерство народів = Демократію.
- ✓ **Художні засоби:** символи, ритміка, оклики, гасла.
- ✓ Твори, які ввійшли до збірки, автор поділив на 15 циклів, але збірка сприймається як єдиний цілісний твір. На думку перекладача Леся Герасимчука, структуро-творчі принципи книги такі: «Циклічність (народження - праця - смерть - безсмертя) властива і всій книжці в цілому, і найголовнішим її складникам. Поза увагою поета не залишилися ні звичайнісінькі картини американських буднів, ні соціальна трагедія расової нерівноправності, жодна з найважливіших подій у європейській історії XIX ст.»

Картка-інформатор 2

- ✓ До кожного циклу ввійшли поезії, об'єднані за певними темами. Цикли мали відповідні назви, наприклад:
- ✓ «Присвяти» (оспівування простої окремої особистості, людей різних професій),
- ✓ «Аір благовонний» (розкриття ідей демократії; тема дружби, братерства, любові),
- ✓ «Перелітні птахи» (оспівування сили, можливостей молодого покоління; сподівання на зміни в суспільстві),
- ✓ «Морські течії» (філософсько-пейзажна лірика) та ін.
- ✓ **Наскрізні теми:** Людина - Особистість - Жінка - Чоловік; життя і смерть; Тіло і Душа; війна; Демократія; Природа; щастя.
- ✓ **Наскрізні образи:** Життя, Смерть, Сонце, Море, Повітря, Земля Кохання
- ✓ **Проблематика збірки «Листя трави»:**
- ✓ культурний й економічний розвиток Америки;
- ✓ братерства народів, націй;
- ✓ значення війни, повстання для змін у житті суспільства, науки і релігії;
- ✓ еволюція життя;

- ✓ смерть і безсмертя;
- ✓ рівноправність чоловіка і жінки;
- ✓ гармонія фізичного і духовного в людині;
- ✓ взаємозв'язок, взаємодія людини і Природи.

Картка-інформатор 3

Тематика збірки «Листя трави»

Тематика збірки «Листя трави» така ж розмаїта, як і американська дійсність «як вона є». Розповідь ведеться від імені «простої людини», одного з «галереї простих американців» — робітників, докерів, фермерів, скотарів. Автор ніби стирає індивідуальні риси, зображуючи «Людський загаль».

В центрі уваги Волта Вітмена — Людина. Вона для нього — найвища цінність. Її «я» складається з дійсності часу, з землі і моря: «Я частинка твоя невіддільна, я одна твоя хвиля і всі твої хвилі одразу»; з усіх живих істот, з душ усіх людей: «Я всіх вас знаю, я знаю море мух, сумнівів розлуки, безвір'я», з невідомості: «це не хаос, не смерть — це форма, єдність, це план... це вічне життя, це Щастя».

Поет вірить у своє Безсмертя, бо він заповідає себе землі, «щоб прорости травою, яку люблю».

Другою важливою темою збірки є оспівування любові. «Основа творіння — це любов», стверджує автор. Оспівування індустріально-технічної ери посідає важливе місце серед інших тем, адже саме це було прикметою часу.

Поет оспівує також і все живе: «Я вірю; стеблинка трави важливіша не менш, ніж важка робота зірок».

Ще одна новаторська тема — оспівування демократії: «Я називаю пароль одвічний, я знак даю: Демократія».

Поема «Пісня про себе» відкрила перше видання збірки «Листя трави». Цей твір є своєрідним осередком творчості автора, яскраво втілюючи в собі особливості стилю і світогляду митця. Перед читачем постають образи людей Америки різних професій, у різні моменти їх життя. Своєрідний «монтаж» цих картин створює яскравий і живий «колективний» портрет епохи й народу. Поет писав про своїх героїв так: «У мене є один центральний образ — сильна людська особистість, типізована через мене самого».

Основні питання, що цікавлять автора та його персонажів, це: «Що ж таке людина? Хто такий я? Хто такі ви?» В. Вітмен стверджував, що життя безмежне і між людьми немає кордонів. «Пісня про себе» пронизана життєствердним оптимізмом і любов'ю до всього живого.

«Листя трави» можна по праву назвати найповнішою і найвідвертішою біографією Вітмена. Він почав писати «цю горду пісню» ще замолоду й продовжував усе життя, попри всі обставини, ніколи не забуваючи про свою працю. І поступово книга виростала у «загальну біографію людини нового часу».

Сучасники не зрозуміли віршів Волта Вітмена, і це не дивно: поет прагнув писати для майбутнього. Американець настільки випередив свій час, що читач, який звик до класичних зразків поезії, просто не зміг одразу оцінити його новаторство. Минули роки, і збірка «Листя трави» стала святиною американського народу і символом демократії. Визнання

американських і англійських критиків прийшло до Вітмена 1871 року лише після п'ятого видання збірки. Сучасному читачеві вже не потрібно доводити, що поезія Вітмена має право на існування, вона є вагомим внеском у розвиток світової літератури ХХ століття, поетичні відкриття Вітмена вплинуть і на поетів України — П. Тичину, М. Семенка, В. І. Антоновича.

Домашнє завдання

ЗДАЄМО ОНЛАЙН ПОЕЗІЇ! (Вивчити напам'ять поезію В. Вітмена за вашим власним вибором)

**Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту
y.levchuk2976@gmail.com**

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку